

Opinie

Zonder betere keten geen beter vlees

Afgelopen weekend lanceerde varkenshouder Annechien ten Have de stelling dat de overheid niet met wetgeving moet komen om haar 'beter vlees' te laten produceren. Staatssecretaris Dijkema gaf haar in de loop van de week gelijk. Zo rem je innovatie, zei ze.

Marc van der Lee is voormalig directeur Communicatie van varkensslachter Vion en schrijft opinies over ontwikkelingen in food en agri

Nederland heeft de mond vol over duurzaamheid, planet, dierenwelzijn en een fatsoenlijk boereninkomen. Toch blijken we niet in staat om gestructureerd een marktgerichte vleesproductie met een maatschappelijk draagvlak te ontwikkelen.

In de slachterij en verwerking begint de logistiek. Daar komen verschillende dierstromen samen van verschillende leveranciers die aan verschillende houderij-eisen zijn gekoppeld omdat ze speciaal voor een bepaalde product-marktcombinatie zijn gemaakt.

In de 'goede oude tijd' verwerkte de slager zelf halve varkensskarkassen tot een compleet pakket vlees en vleeswaren. Die verkocht hij zelf binnen zijn eigen 'formule', zoals een moderne marketeer dat zou noemen. De ambachtsman deed alles zelf en had alleen een boer nodig voor zijn varken.

Slacht en verwerking zijn inmiddels geïntegreerd tot grote operaties met een internationale omvang. De Nederlandse varkenshouderij levert via dergelijke operaties aan afnemers in binnen- en buitenland producten op maat. Vrijwel niemand neemt nog een half varken af. De markt wordt bepaald door deelsstukken op snit: zó gesneden zoals een klant ergens in de wereld die wil.

De slachterij/verwerker heeft de taak het varken zo op te delen en te verkopen dat hij iedereen naar tevredenheid bedient en dat hij het meeste geld uit zijn varkens haalt. Zolang het gaat om vlees dat voldoet aan wet- en regelgeving en dus niet volgens een marktconcept met meerwaarde en meerkosten is gemaakt, lukt dat wel.

Complexer wordt het daarom als de varkenshouder meerwaarde stopt in de houderij en voeding - in antwoord op wat de trend en maatschappelijke vraag (b)lijkt te zijn - en daarvoor afnemers wil interesseren. Voor de boer zijn de meerkosten per varken

doorgaans nog prima te overzien. Die meerkosten vertalen zich helaas in verlies verderop in de keten. Ze nemen heel hard toe per kilo vlees als - zoals doorgaans het geval is - hooguit 30 procent van de karkaskilo's met die meerwaarde bij de afnemer en daarna de consument terechtkomen. Dat gebeurt simpelweg omdat de slachter en verwerker 70 procent in het buitenland kwijt moet zien te raken, terwijl daar de trend en maatschappelijke vraag niet bestaan. Zo vertaalt die meerwaarde zich in een fors verlies. De slachter kan de boer zijn beperkte meerkosten niet betalen als hij voor het verlies van de meeste van die duurdere kilo's moet opdraaien.

Helaas betekent dit in de praktijk dat 70 procent van de karkaskilo's die overblijven van dat duurdere varken door de slachterij moeten worden afgezet in de gangbare markt. Die betaalt niet meer dan de weeknotering voor regulier vlees.

Het komt er platweg op neer dat de slachter de boer slechts 30 procent van zijn meerkosten kan betalen. Anders lijdt hij verlies. De boer kan dat echter niet lijden. Daarom stopt innovatie.

Deze complexiteit is vlees eigen. Om die reden is het noodzakelijk dat ketenschakels samenwerken en vertrouwen in elkaar moeten krijgen. Partijen willen wel, maar zijn allemaal huiverig om individueel de rekening gepresenteerd te krijgen en op te moeten draaien voor de onbalans die altijd zal ontstaan in de verwaardiging van het hele karkas. Dat geldt eens te meer omdat de ketenpartners in een sterk prijsgedreven markt opereren, waarin ze allemaal hun belang moeten proberen veilig te stellen. Daarom durf ik hardop te zeggen dat de huidige organisatie van de vrije markt innovatie tegenwerkt.

Toch weet ik dat het anders kan, zonder wetgeving, maar mét vertrouwen. Als ketenschakels elkaar weten te vinden, de dilemma's delen en proberen op te lossen, is veel mogelijk. Een supermarkt, slachter, vleeswarenmaker en een groep boeren kunnen elkaar vinden en wel degelijk tot een haalbare verandering komen door goede onderlinge afspraken over volumes, prijzen en (nieuwe) producten te maken. Maar wie creëert de situatie waarin dat kan gebeuren? Tot op heden is dat keer op keer mislukt. Ook de staatssecretaris geeft op die vraag nog steeds geen antwoord toen ze zich achter Annechien ten Have schaarde.

Wie consistent communiceert dat we er op die manier wél kunnen komen, bereikt wat. Dit kunnen we alleen met z'n allen, samen met een consument die er enthousiast van wordt. Daar moeten NGO's, bedrijven, boeren en de overheid hun communicatie op afstemmen. Zoiets had ik graag van de staatssecretaris gehoord. ■

Dit opinieartikel verscheen eerder in een uitgebreidere versie op www.foodlog.nl

Hoeveelheidstoeslag

Column Harmen Endendijk

We willen in Nederland geen megabedrijven. Ook niet voor melkvee. Wat precies mega is, weet niemand, maar ook de sector en de zuivel spreken zich regelmatig tegen dit fenomeen uit. Vooral ook natuurlijk vanwege het imago. En weidegang moet natuurlijk wél, maar juist op de grootste bedrijven met de prachtigste huiskavels zie je vrijwel geen koe meer buiten. Niet dat ik hier nu van wakker lig hoor, begrijp me niet verkeerd, maar als ze dit dan zo graag willen, is het in dit verband wel krankzinnig te noemen dat de zuivelfabrieken een hoeveelheidstoeslag uitkeren. Een toeslag! Juist aan de boeren die toch al de meeste kostenvoordelen hebben. In de normale wereld krijg je korting als je ergens een grotere hoeveelheid van afneemt. Maar nee, de zuivel keert een toeslag uit aan de boeren die de markt het hardst verzieken, want zo kun je het ook bekijken. En niet alleen de melkmarkt, maar dus ook de maatschappelijke markt van mega en weidegang. Een averechtse stimulans dus. Het zou juist omgekeerd moeten worden! Dus een hoeveelheidstoeslag voor de bedrijven die minder melken. Denk er eens over na. Daarmee blijft het imago goed en voldoende weide-

gang verzekerd en dat is juist ook in het belang van de grote bedrijven. Met een dubbeltje korting boven de 2 miljoen liter hou je wel op met groeien. En waarom zou je groeien als je bij 400.000 liter dat dubbeltje extra beurt? Dan heb je een prima inkomen en hou je een schitterend landschap in stand. En voor degenen die toch willen groeien, is groei op meerdere locaties natuurlijk een mogelijkheid. De Jan van Drie-methode, zeg maar.

Zo kun je je hoeveelheidstoeslag op peil houden en wordt voorkomen dat er megalocaties ontstaan. Wat een dynamiek zou dit geven! Ook jonge boeren krijgen weer de kans om boer te worden. Weidegang volop verzekerd. Talloze oude en leegstaande boerderijen zouden weer in gebruik worden genomen. Ook in regio's waar het qua natuur, landschap of toerisme lastig is om te groeien zou volop bedrijvigheid blijven. En in de geschikteste melkveegebieden, waar de kostprijs het laagst is, zou de productie wat hoger zijn. Maar de grootte van de bedrijven én de weidegang zou perfect kunnen worden geregeld met een hoeveelheidstoeslag voor kleinere bedrijven. ■

GEEF UW OPINIE!

Wilt u reageren op een artikel of heeft u zelf een interessante opinie? Laat het ons weten.

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden stukken in te korten, redigeren en te weigeren.

Stuur een e-mail naar opinie@agrio.nl of bel naar (0314) 62 64 38

Redactiecommentaar

Dierrechten helpen niet

In 2007 produceerde de pluimvee-sector 20,8 kiloton fosfaat, vorig jaar 26,4 kiloton. De varkenssector produceerde in 2005 30,3 kiloton fosfaat en in 2010 40,5 kiloton. Staatssecretaris Dijkema heeft gedreigd om dierrechten in te voeren als de melkvee-sector door het fosfaatplafond heen schiet. Ze hanteert die stok achter de deur met verve en haar ministerie is al bezig om de benodigde wetgeving voor te bereiden.

Met dierrechten - die zijn gebaseerd op de hoeveelheid fosfaat die een dier produceert - is de fosfaatproductie gelimiteerd, is de gedachte daarbij. Maar de vraag is of dat echt zo is. In de intensieve sectoren zijn dierrechten allang ingevoerd en toch zie je daar grote schommelingen in de hoeveelheid geproduceerd fosfaat. Als prijzen goed zijn produceren ondernemers gewoon en aan het eind van het jaar gaan ze eens kijken of ze dierrechten moeten aankopen. En dat weet de staatssecretaris ook. Niet voor niets wilde ze anderhalf jaar geleden, bij het invoeren

van de Mestwet, de dierrechten eigenlijk nog afschaffen. Het is niet te verwachten dat het in de melkveehouderij anders zal gaan dan in de intensieve sectoren. Daarom is het goed dat de Tweede Kamer heeft geëist dat de staatssecretaris ook andere alternatieven onderzoekt. Ondertussen werkt al dat gedreig met dierrechten averechts - en om eerlijk te zijn helpt dit commentaar daar ook niet bij. Hoe meer boeren overtuigd raken dat er dierrechten komen, hoe meer ze geneigd zijn om nu maar vast dieren aan te kopen, om zo een goede referentie te hebben bij de invoering. En al die extra dieren produceren extra mest en brengen de sector dicht bij het plafond. Misschien zou de staatssecretaris daarom eens wat minder luidruchtig met die stok achter de deur moeten zwaaien. ■

Door redacteur Wim van Gruisen

LandbouwTweets

Boer Klaasen@boerklaasen

Soms is het celgetal net zo onvoorspelbaar als het weer.... Voor je gevoel gaat het super maar de uitslagen stellen teleur. #moedhouden
Brabantse melkveehouder baalt even.

Maarten Janse@HeerlijkheidvW

Zo het diner is weer binnen, kunnen ze weer bij de burens verder voor het toetje #ganzen #ganzenschade #akker
Zeeuwse akkerbouwer sarcastisch over ganzen.

john verhoijzen@johnverhoijzen

Maatlat duurzame veehouderij samen met Sandy Janssen van Vitelia doorgenomen. bijna 250 pagina's, hoe krijg je het verzonnen.
Limburgse boer ziet de maatlat even niet meer zitten.

jos coolen@kiepeboer

Vluchtelingenproblemen worden volgens @marian-nethieme veroorzaakt door Nederlandse boeren. Mensen vluchten voor #oorlog #wapens en #islam idioten, niet voor goedkoop vlees.
Brabantse pluimveehouder boos op uitlatingen Thieme.

